

De la Sărbătoarea și hora iilor de la Cezieni, Olt-Romanați, la „Întâlniri de Tezaur la Casa de Târgoveț” din București

boierului haiduc Iancu Jianu, Nicolette Cesianu, - aproape 550 de ii (ciupage) „s-au prins” în hora satului. Peste 60 de ii au participat la concurs. Ii tradiționale cu petecel și altiță. Altița este lucrată sub petecel, un aspect observat de toată lumea ca fiind caracteristic doar la Cezieni. Am mai avut cămăși moderne, le spunem bluze, un pic simplifică ia tradițională, ca să poată fi purtată și pe stradă. La clasa externă a Școlii populare de Artă și Meserii am avut șaiszeci și șapte de copii în vârstă de sub zece ani. Nu mă așteptam pentru că nu este prea mare comuna noastră și nu se

Institutul Național al Patrimoniului, prin structura Patrimoniu Imaterial și Cultură Tradițională, a organizat la sediul INP din Calea Șerban Vodă nr. 33, București, expoziția și atelierul practic **Întâlniri de Tezaur la Casa de Târgoveț**. Prin acestea, continuă seria de activități dedicate aniversării a 20 de ani de la adoptarea Convenției UNESCO din 2003 pentru salvarea patrimoniului cultural imaterial. Programul cuprinde de fiecare dată o expoziție a unui meșter sau a unei familii de meșteri populari, o masă rotundă cu prezentări despre artiști și meșteșugul lor, discuții și un atelier practic demonstrativ la care participă elevi, dar cu precădere profesori și studenți de la Universitatea București, Studii culturale - Etnologie.

Invitată să prezinte *meșteșugul țesutului* și cusutului iei și obiceiurile în care acesta este valorificat, **Alexandrina Olga Filip** din Cezieni, Olt, meșter popular, instructor la clasa externă a Școlii Populare de Arte și Meserii Slatina, a afirmat: *Cămașa noastră oltenească se numește ciupag și se poartă cipagul cu poale. La Sărbătoarea iilor - ajunsă la a XXXIX-a ediție, sărbătoare începută după Primul Război Mondial, la inițiativa nepoatei de frate a*

nasc numeroși copii cum era odinioară. Am mai avut și cămăși bărbătești. O surpriză, anul acesta. Au fost atât de bogat și de frumos lucrate, încât m-au uimit. E mulțumirea mea că unde mă duc să îndrum țesătoarele, am atâta răbdare și dragoste, calități care se regenerează repede, le explic și le fac să tindă către ce e tradițional și frumos, nu numai cu cuvintele și efortul meu, ci și cu sprijinul și banii primăriei sau ai Consiliului județean care subvenționează lucrul acesta. Și meșterele se ambiționează să lucreze fără să știe una de cealaltă, să aibă fiecare contribuția ei în armonizarea modelului. Sunt lucruri pe care ele le fac mai mult pe furiș, iarna, când stau

la căldură și ajung la sărbătoarea iilor să fie recompensate cu premii speciale, în funcție de bugetul alocat în anul respectiv.

Nelu Dumitrescu, cel care a predat tehnicile țesutului și cusutului tradițional grupului „Șezătoare București”: În zona Transilvaniei, Sibiu, Brașov, țărani folosesc cuvântul ie. Ciupag are mai multe înțelesuri în toată țara. În Bucovina la guler i se spune ciupag. În Munții Apuseni, este acel trapez cusut pe cute numit ciupag. În Vrancea, bucățile ce se îmbină ca să formeze cămașa care se încheie, lații de pânză, se numesc ciupage. Iar în Oltenia, ciupagul este cămașa propriu-zisă, partea de sus la care se adaugă poalele. În toată țara, poalele s-au purtat adăugate.

Dr. Corina Mihăescu, cercetător științific I, coordonator Patrimoniu Imaterial și Cultură Tradițională din cadrul Institutului Național al Patrimoniului, moderatorul întâlnirii practice de cunoaștere, dezbatere și atelier de țesut și cusut cămăși cu altă, element de etnografie și spiritualitate tradițională recunoscut de către UNESCO: *Alexandrina Olga Filip, Tezaur Uman Viu, se află alături de tezaurele umane ale „Șezătorii București” pentru ca tradiția din Cezieni să fie cunoscută și în mediul urban.*

Domnul Valeru Ciurea: Felicit pe cei care au organizat acest eveniment excepțional, faptul că Alexandrina Olga Filip este în mijlocul nostru, și este prezentă și în alte contexte asemănătoare, este meritul unor oameni care se gândesc să o facă pe ea și mai cunoscută, ca și pe membrele „Șezătorii București”. Veniți cu o dragoste care ne unește pe toți pentru a împlini un destin pe care îl simțim și pe care îl aveți cu toții. La Cezieni există sărbătoarea iilor care se datorează într-un procent important primarului care a reluat-o din anul 2001, când era trecută la capitolul pasive, dar într-un procent mai mare

se datorează Olguței Filip. Ea ține flacăra aceasta, nu neapărat cea concurențială, femeile lucrează acolo fiecare separat, să nu-i preia cineva modelul. Meștera și organizatorii sărbătorii iei au avut surpriza să constate că au fost lucrate mai multe ii decât cele pe care își programaseră să le premieze. Să știți că nu premiile contează acolo, nu pentru bani fac femeile din comună cămășile, ci din dorința de a arăta că au scos cea mai frumoasă cămașă pe care o are; și în fiecare an vin cu ceva mai frumos, mai bogat. Sunt și cele care lucrează câteva floricele pentru a fi evidențiate printr-o mențiune și să obțină niște bani pentru a-i investi tot în arta cusutului. Este un fapt aparte să vezi 1500, 1700 de cămăși și piese de costum popular expuse pe garduri alături de covoare sau scoarțe, sau păretare și să vezi aproape 900 de ii prinse în hora iilor. Întotdeauna am susținut că trebuie văzute acolo, la fața locului. Filmul poate să fie foarte bine realizat, dar nu transmite decât o mică parte din emoția pe care o simți acolo, așa cum

colega Corina Mihăescu are emoții pentru că ne vede aici, într-un loc așa de plăcut cum este Institutul Național al Patrimoniului, azi cu un eveniment la Casa de Târgoveț."

Corina Mihăescu: Da, sunt chiar emoționată și onorată pentru că prezența dumneavoastră, a tuturor, în număr așa de mare, îmi dă sentimentul acesta de onoare. Eu sunt aici împreună cu toate colegile mele de la departamentul Patrimoniu Imaterial și Cultură Tradițională, sunt și ceilalți colegi de la Institutul Național al Patrimoniului, sunt prezente și studentele noastre, ale mele, așa putea să spun, pe care le văd îțindu-se pe la ferestre, de la „Șezătoare București”; de asemenea sunt bucuroasă și pentru onoarea de a fi venit aici, de a ne arăta măiestria gândului, a sufletului și a mâinilor dumneavoastră. Un alt moment onorant este cel în care va veni doamna director, managerul Institutului Național al Patrimoniului, doamna Oana Zaharia, care vă va înmâna diplome de onoare pentru fiecare dintre creatoarele deosebite și creatorul deose-

bit care sunteți astăzi cu noi. Mulțumindu-vă pentru prezență și pentru tot ceea ce ați adus aici ca și valoare de patrimoniu imaterial inestimabil, vă rugăm, doamnă Victoria Bizon, să ne prezentați activitatea „Șezătorii București” pe care cu onoare o conduceți.

Victoria Bizon: Vă mulțumesc. Chiar dacă nu toată lumea are posibilitatea de a vedea acum filmul care se numește „Șezătoare București”, îl puteți viziona pe canalul nostru de youtube. Este un film care reprezintă succint ceea ce am făcut noi în trecut, evenimentele mai importante pentru că într-adevăr realizăm destul de multe și nu le putem pune pe toate într-un film. Vreau să vă spun în primul rând

despre colegile mele de la București. Noi suntem un grup, în medie treizeci de doamne, numărul fluctuează pentru că așa este viața, noi ne-am format ca grup în urmă cu opt ani și e greu să rezisti tot acest timp într-un grup ca acesta (ca voluntar): probleme medicale, unele sunt mămici, cu unul, doi copii de crescut, alții s-au mutat din localitate. Ne bucurăm că întotdeauna reușim să convingem și să aducem lângă noi alte doamne, încât grupul să se mențină. Doamnele interesate din București ne pot găsi și cunoaște, după vacanța de vară. Începând de la întâi septembrie noi ne întâlnim la Seneca Antic Café. Ne găsiți pe pagina „Șezătoare București” unde ne puteți scrie mesaje și puteți să aflați despre activitățile noastre. „Șezătoare București” are niște „sateliți”, mult spus, pentru că acele grupuri sunt independente, doar că eu încerc să le țin aproape. Nu există eveniment să nu fim împreună, că suntem la Parlament, c-am fost cu expoziție la Vilnius, că acum două săptămâni am fost la Conacul Brâncovenesc. Eugenia de la Constanța a condus trei ore pentru ca să vină la acest eveniment organizat de dumneavoastră.

Corina Mihăescu: Le mulțumim tuturor celor de aici din București și celor veniți din alte localități!

Victoria Bizon: Doamna Miron a venit de la Cluj. E profesoară de limba română, a absolvit filologia și a cumulat evenimentul de astăzi cu ce avea de rezolvat la București. Au mai venit de la Soveja și Breaza. Nu sunt șezători numai în orașe. Eu am reușit să conving o mare parte din doamne mai ales în Vrancea și mă bucur nespun pentru că Vrancea este județul care are cele mai multe șezători la ora actuală, și nu numai, la Focșani unde este

nucleul și unde se află cea mai importantă, dar sunt la Jitia, la Vidra, la Soveja. Diana de la Breaza e prezentă. Noi facem un lucru minunat. Cu cusutul e puțin mai simplu, mai ușor de explicat și lucrat, o rezolvăm mai repede cu pânza și cu acul. Ce facem la partea de țesut? Pentru că s-a cusut mult în acești opt ani. Ce facem cu catrințele, peștemanele, depinde de zona respectivă. Partea cu țesutul este mai deficitară. Este nevoie și de învățat și de acel război de țesut. Diana de la Breaza a învățat să țeară.

Nelu Dumitrescu: Nu mă pot abține să nu vă prezint/arăt ultima creație a Diane, o catrință de Vrancea.

Victoria Bizon: Așa nu mai țese nimeni. Este o catrință cu fir autentic cumpărat din Spania. Diana este absolventă a două facultăți, adică nu că se plictisea acasă și nu avea ce să facă, n-a mai scăpat de gura noastră. Vreau să vină Cristina aici, pentru că multă lume nu știe despre ce este vorba. Se numește peșteman și este fota zonei unde ne aflăm și noi, Vlașca, zona București, zona Giurgiu. Este destul de complicat de realizat, mai ales acum, pentru început, și prin susținere s-au putut realiza mai multe lucruri. Ne-am dorit să fim astăzi aici pentru că dumneavoastră sunteți „vârful” și de la dumneavoastră poate continua o influență benefică pentru înființarea de șezători sau mărirea numărului de membre ale celor deja înființate. Mă bucur că această expoziție de ii și prezența noastră aici să fie cunoscute de publicul larg. Menționez că șezătorile sunt înființate de femei, ici-colo, mai sunt locuri unde participă la lucru și bărbați. Dar noi, toate din România, corespondăm cu cele de la Chișinău, ele știu tot despre ce eveniment organizăm și „Șezătoare Basarabia” este cu

noi. Toate am avut nevoie de a învăța de la acest domn, Nelu Dumitrescu, care este originar din Tighiriș, Vrancea, dar care locuiește în Germania. Încercăm să-l convingem să rămână cât mai mult printre noi, mai ales în anotimpul verii. Mă bucur că Alexandrina Olga Filip a fost recompensată cu titlul de Tezaur Uman Viu. Domnul Valeru Ciurea știe că în același an toate șezătorile nou-înființate am depus pentru Nelu Dumitrescu dosar de recunoaștere cu titlul de Tezaur Uman Viu, noi toate cunoscând meșteșugul de la dânsul. Ne bucurăm că este printre noi la un asemenea important eveniment, pentru ca să-l cunoască toată lumea. La dânsul curg mesajele cu întrebări despre țesut-cusut, adresate din țară și din toată lumea. Cu două colegi, sub îndrumarea domnului Nelu D., am pornit ca în clasa întâi, când se fac oușoarele și bastonașele, de la punctele de cusătură acelea simple. Ne spune acum că ne-a arătat și să dăm și noi din experiența și cunoștințele noastre mai departe. Această predare a înțelepciunii s-a perpetuat și acum suntem la faza în care să ne ambiționăm să lăsăm ceva trainic și frumos lucrat de mâinile noastre. La Jitia sunt câteva fete care cos sub îndrumarea mea, a „Șezătorii București”, diferite materiale, fiecare câte o cămașă unică de fetițe, una pe fiecare an. La Jitia și la Bisoca. E cea mai mare bucurie pe care poate s-o aibă România. Acea este pentru mine Ziua iei. Haideți să le slăvim pe doamnele care au cusut înaintea noastră și ne-au lăsat atâtea comori!

Corina Mihăescu: Am putea avea anul viitor la sărbătoarea iilor un eveniment și mai mare la Cezieni, nu doar o sărbătoare locală. Știm bine că doamna Colette Brâncoveanu a avut un mare merit în realizarea acestei

sărbători care s-a perpetuat zeci și zeci de ani. Poate organizăm acolo, iar evenimentul să aibă extindere națională prin participarea „Șezătorii București”, la Cezieni.

Alexandrina Olga Filip: *Roxana, absolventă la UNARTE, ca și dumneavoastră, doamnă Corina Mihăescu, a venit și a studiat în amănunt toate lucrurile cusute din atelierul meu.*

Evenimentul a continuat cu vizitarea expoziției de ii/cămăși cu alțiță, prezentate în două din camerele Casei de Târgoveț, câte două exemplare diferite din fiecare zonă sau regiune etnofolclorică românească. Apoi cu un atelier practic, cu câteva explicații pentru copiii prezenți sau cu schimb de experiență între participantele

mature. Cu decernarea de către doamna Oana Zaharia, doctor în Arte, director al Institutului Național al Patrimoniului, și doamna dr. Corina Mihăescu, organizatoare și moderatoare, a diplomelor de onoare oferite membrilor „Șezătorii București” și doamnei Alexandrina Olga Filip, Tezaur Uman Viu.

Au participat specialiști în etnologie-etnografie de la Institut, iar în calitate de invitați speciali Alexandrina Olga Filip, Tezaur Uman Viu din Cezieni, sat Corlătești, Olt, Victoria Bizon - coordonatoarea grupului „Șezătoarea București”, cu multe din membrele grupului, și Valeru Ciurea, consultant artistic, din partea Centrului Județean de Cultură și Artă Olt.

A transcris, intervievat și consemnat:
Aurelian Popa-Stavri
Profesor de muzică, realizator
de emisiuni la Societatea Română de
Radiodifuziune.

Alexandrina Olga Filip (centru)
și Victoria Bizon (stânga) cu grupul
„Șezătoarea București”, la Institutul Național
al Patrimoniului, Casa de Târgoveț.

